

Publicerat 18 maj 2005 05:30

Hotet mot den stora planen

KOLUMN | Patientens fria val

"Är de här idéerna bra för att tillgodose patienternas behov? Det är det jag funderar på." Det är landstingsstyrelsens ordförande i Östergötlands län, Paul Håkansson (s) som filosoferar om rätt och fel i vårdapparaten. Annars är han mest känd för att ha synliggjort exakt för vilka åkommor patienten inte må uppsöka svensk specialistsjukvård, däribland för prostatabesvär, åderbräck och kronisk ryggvärk. Paul Håkansson tycker uppenbarligen att det är svårt att vara produktionsbeställarbyråkrat. "Hur vi ska fördela resurserna är det centrala. Men det blir allt krångligare. Det är så långa kravspecifikationslistor för upphandling att det tar allt längre tid. Vi binder dessutom upp våra vårdgivare i avtal som låser in utvecklingen."

Vårdminister Ylva Johansson är inne på samma linje: Den medicinska utvecklingen går snabbt, men varje gång organisationen ska utvecklas blir det energikrävande. Hur ska vi bygga in utvecklingskraft i den, undrar hon.

Situationen för landets planekonomier blir alltmera konstlad och ansträngd. Vi har ett system som bygger på att varje landsting i teorin försöker räkna ut det teoretiska vårdbehovet för sin befolkning. Från antalet akutbesök till komplicerade operationer. Sedan fördelar planeringsbyråkraterna med en sorts matematisk exakthet 9 723 höftledsoperationer till universitetssjukhuset, 2 567 till Sophiahemmet och 6 862 knäledsoperationer till S:t Görans. Om personalen är skicklig har de opererat färdigt sina kvoter i oktober. Då ställs patienten i kö till nästa år. Vad finns det då för incitament till att bli bättre och utveckla verksamheten? Man får ju inte producera mer. Bort med den utvecklingskraften. Klart det blir köer med så låg produktivitet som 695 patientbesök per läkare när resten av Europa ligger på drygt 2000.

Det är landstinget som arbetsgivare det är fel på. Om svenska landsting hade lyckats få ut lika mycket vård ur sina läkare som de flesta andra länder i Europa hade vi varken haft köer eller behövt göra prioriteringslistor.

Hoten mot landstingen kommer allt närmre. Patienten har, i teorin, rätt att söka sig till annat landsting och i förlängningen troligen snart till hela Europa om väntetiderna blir längre än tre månader. Det är symptomatiskt att Landstingsförbundet på sin hemsida härförleden skrev att "patientens fria rörlighet är ett hot mot de nationella planeringssystemen". Häpp! Planeringssystemen är tydligen numera överordnande patientens rätt att söka vård.

Nu står politikerna där vid vägs ände, insnärjda i ett superkrångligt system där en av lösningarna - vinstutdelande vårdföretag - belagts med förbud. Paul Håkansson och Ylva Johansson ser problemen - men de får inte ens tänka lösningen. Lösningen är nämligen enkel:

1. Se till att privata vinstdrivande vårdföretag får en påse pengar för att ta totalansvar för patienten - oavsett vilken typ av enklare eller svårare åkommor, eller sjukskrivning, som drabbar henne. Då slipper beställarbyråkraterna sitta där och vara petkamerala.

I stället kan de överlåta ansvaret på sjukvårdsföretaget att skapa en effektiv organisation utifrån patientens behov. Samhället skulle göra en vinst eftersom vårdföretagen skulle ha incitament att driva eget folkhälsoarbete. Dessutom skulle Håkansson och Johansson få sin nyutveckling med automatik.

2. Ge makten till folket via en patientpeng. Då behöver inte politikerna längre sitta där och fördela pengar till olika vårdgivare i teorin. Om vi delar ut hela kostnaden för sjukvården, litet sjukskrivningar och Folkhälsoinstitutet skulle det betyda 20 000 kronor per invånare - där patienten får välja vilket vårdföretag som hon tror är bäst. Där ingen vårdgivare fick tacka nej. Och rätt till obegränsat antal vårdgivarbyten för patienten. Adjö till de nationella planeringssystemen!

Monica Renstig är ekonomijournalist och författare och driver även Women's Business School och Women's Business Research Institute.

MONICA RENSTIG
monica.renstig@wombri.se

Detta är en utskrift från Svenska Dagbladets nätupplaga, **SvD.se**